

Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Statens ansvar för vissa betaltjänster (PM 2007-02-05)

Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva lämnar följande synpunkter på Näringsdepartementets promemoria om statens ansvar för vissa betaltjänster. Med några bestämda förbehåll instämmer vi i huvuddragen i övervägandena och ställer oss bakom förslagen.

Vi vill understryka att samhällets grundläggande infrastruktur måste fungera i hela landet för att ge rimliga villkor för boende och företagande. Då kan alla bidra till utvecklingen och det samlade folkhushållet. En viktig del i denna samhällets infrastruktur är en väl fungerande och lätt tillgänglig post- och kassaservice.

Helhetsperspektiv nödvändigt

De snabba av- och omregleringarna av samhällets infrastrukturtjänster har skett utan ett nödvändigt helhetsperspektiv på landsbygdens behov och förutsättningar. Sektorpolitiken och bristande samordning av olika politikområden har i hög grad präglat samhällsutvecklingen till men för landsbygden. En förklaring till de stora förlusterna för Svensk Kassaservice är sannolikt att verksamheten organiserats skilt från övriga traditionella posttjänster och samordningsvinster därmed omöjliggjorts.

Vi vill varna för att konsekvenserna av marknadsanpassningen av betaltjänsterna kan bli negativa för de glest befolkade bygderna. Den föreslagna upphandlingen riskerar att ge osäkra och kortsiktiga lösningar som minskar de berörda bygdernas attraktivitet. Utgångspunkten ska vara människors grundläggande behov av en lättillgänglig basservice. Ett samhällsekonomiskt helhetsperspektiv måste vägleda - inte de snäva marknadslösningarna. Det är absolut nödvändigt att åtgärden följs upp och utvärderas efter en relativt kort tid.

Vi vill särskilt understryka att en enskild servicefunktion som betaltjänsten måste hanteras tillsammans med övrig basservice i bygder där befolkningsunderlaget är litet för specifika verksamheter. Den av staten garanterade betaltjänsten bör alltså lösas samordnat med annan offentlig service, både statlig och kommunal. Exempel är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Polisen, bibliotek och skola. Mot bakgrund av den snabba utvecklingen av den offentliga servicen på landsbygden är det angeläget att handla snabbt för att få till stånd de samordnade lösningarna.

Alternativa servicegivare

Vi delar bedömningen att det i allmänhet bör finnas goda förutsättningar att intressera lämpliga aktörer att utföra tjänsterna mot ersättning. Dessa aktörer, t.ex. lanthandeln, kan därigenom också stärka sin affärsverksamhet och många gånger erbjuda kunderna bättre kvalitet genom högre tillgänglighet i tid och rum. Vi vill emellertid påpeka att lanthandeln m.fl. måste ges rimlig ersättning för tjänsterna, annars har de små möjligheter att ställa upp. De möjliga aktörerna blir också i rask takt allt färre när butiker och annan service läggs ner.

I promemorian uttrycks att bankernas är viktiga för betaltjänsterna i hela landet genom sina ”tämmligen väl utbyggda kontorsnät”. Vi delar inte den uppfattningen. Det är långt till närmaste bank för många på landsbygden.

Lokala servicecentra

Betaltjänsterna bör kunna tillhandahållas inom ramen för lokala servicecentra tillsammans med andra tjänster av vikt för en levande lands- och glesbygd. Olika funktioner kan stötta varandra och bilda en kostnadseffektiv helhet även i små orter i glest befolkade bygder. Vi föreslår att försök startas med att etablera sådana servicepunkter. Det kan också bidra till att lösa problemen med dagskassorna som måste kunna hanteras på ett säkert sätt.

Bredband

Ny teknik löser en del av landsbygdens problem med långa avstånd. Men det borde vara självklart att ”fysisk service” inte kan avvecklas förrän den nya tekniken etablerats och erbjuder ett fullgott alternativ, i många fall kan inte heller ny teknik ersätta fysisk närvaro. Utbyggnaden av bredband har hittills inte gått så fort i de glest bebodda bygderna som proklamerats politiskt. Det är därför mycket angeläget att tillgången till Internet förbättras genom en riktad utbyggnad av bredband i glesbygden.

Del av landsbygdsstrategi

I vårt yttrande år 2004 över kassatjänstutredningens rapport Samhällets behov av betaltjänster framhöll vi att betaltjänsterna borde hanteras tillsammans med den då tillsatta Landsbygdskommittén. Kommittén har lämnat sina förslag och understryker tydligt behovet av en bättre samordnad statlig verksamhet för landsbygden. Kommittén skriver att styrningen och samordningen av statliga verk och myndigheter bör stärkas samt att konsekvenserna av besluten måste bedömas bättre innan de fattas. Vi ser det som självklart att betaltjänsterna nu bör hanteras samordnat med regeringens aviserade strategi för landsbygden.

Målet

Vi ställer oss bakom målet med betaltjänsten att ”alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser”. Vi är emellertid inte övertygade om att det blir resultatet av förslagen.

Upphandlande myndighet, tillsynsansvar och övergångsperiod

Vi tillstyrker att Post- och Telestyrelsen ges uppdraget att handla upp de av staten garanterade grundläggande betaltjänsterna och att länsstyrelserna ges i uppdrag att bevaka att dessa tjänster motsvarar behoven.

Däremot anser vi att övergångsperioden bör förlängas, så att väl fungerande lösningar kan etableras i de bygder där inga självklara aktörer finns att tillgå.

Lantbrevbäringen

Lantbrevbäring fyller en viktig funktion på landsbygden, bl.a. för betaltjänsten, och ska ha det också i fortsättningen enligt förslaget. Samtidigt pågår en process inom Posten där lantbrevbäringen försämras för hushåll och företag. Vi menar att lantbrevbäringen bör utvecklas med fler uppgifter och samordnas med annan service.

Med vänlig hälsning

Åke Edin
ordförande

Staffan Bond
kanslichef

Birgit Andersson
Enligt uppdrag